

ปลดล็อกความเปราะบางด้วยหลักพุทธจิตวิทยาภาวะผู้นำ ในธุรกิจเครือข่าย MLM

Unlocking Vulnerability with Buddhist Psychology in Leadership of the MLM Business Network

วิไล ถาวรสุวรรณ¹, สุวัฒน์ รักขันโท² และ ธาณี ชุกำเนต³

Vilai Thavornsuvon, Suwatsan Ragkhanto and

Thanee Chukamnerd

(vilai.nui1959@gmail.com, noonsuwat@gmail.com and

thanee.chu@hotmail.com)

Received: November 09, 2023

Revised: December 25, 2023

Accepted: December 26, 2023

บทคัดย่อ

การเผชิญกับความเปราะบางทางสังคมในยุคปัจจุบันเรียกว่ายุค BANI World ซึ่งกล่าวได้ว่า BANI เป็นมากกว่า “สถานการณ์” (ผันผวน, ไม่แน่นอน, ซับซ้อน, คลุมเครือ) โดยเป็นการมองไปถึงผลกระทบ “ด้านอารมณ์ของคน” และคนคือผลรวมของเครือข่ายองค์กร ทั้งเครือข่ายผู้บริโภคและเครือข่ายผู้นำหรืออาจเป็นทั้งสองบริบทในคนเดียวกัน ซึ่งมีอิทธิพลต่อการลดระดับความมั่นคงเศรษฐกิจครัวเรือน ลดทอนความมั่นคงทางสังคม การนำกลยุทธ์พุทธจิตวิทยาภาวะผู้นำมาช่วยปลดล็อก เพื่อคลายความวิตกกังวล สร้างความพร้อมและความเชื่อมั่นใหม่ในกรอบความคิดใหม่ให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้สอดคล้องกับการบริหารความสำเร็จและความสำเร็จ คือ ผลผลิตของการตัดสินใจลงมือทำ เกิดจากองค์ประกอบหลักได้แก่เป้าหมาย ความเชื่อ ทศนคติ ความเข้าใจและการตัดสินใจลงมือทำ ซึ่งเป็นคุณลักษณะของภาวะผู้นำ (Leadership) โดยเฉพาะผู้นำในองค์กรธุรกิจเครือข่าย MLM (Multi-level Marketing) ที่มีบทบาทเชิงกลยุทธ์ ในการดูแลทั้งเป้าหมายส่วนตัว และเป้าหมายองค์กร ให้เกิดผลสัมฤทธิ์ ผู้เขียนได้นำเสนอหลักธรรมของพุทธจิตวิทยาภาวะผู้นำเป็นกลยุทธ์ในการบริหารตน

¹ นักธุรกิจระดับโพลีเนตสองผู้สถาปนาแอมเวย์ (ประเทศไทย) จำกัด

Founder sapphire businessmen of Amway (Thailand) Ltd.

² ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Department of Psychology, Faculty of Humanities, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

³ สาขาวิชาการประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

Program in Elementary Education, Faculty of Education, Pranakorn Si Aythaya Rajabhat University

บริหารคนและบริหารงาน ขององค์กรธุรกิจเครือข่าย MLM เพื่อปลดล็อกความวิตกกังวล ในยุคแห่งความเปราะบาง หรือ BANI World

คำสำคัญ : ความเปราะบาง, กลยุทธ์, พุทธจิตวิทยา, ภาวะผู้นำ, ธุรกิจเครือข่าย

Abstract

Facing social vulnerabilities in today's era is called the BANI World era. In other words, BANI is more than just a "situation" (volatile, uncertain, complex, ambiguous). "Emotional side of people" and people are the sum of organizational networks. Both consumer networks and leadership networks, or possibly both contexts within the same person, influence the level of household economic wealth reduction. reduce social security Applying Buddhist leadership psychology strategies to help unlock to relieve anxiety Create new readiness and confidence in a new mindset to keep up with changes in order to be consistent with success management and success. It is the product of decision to take action. It arises from the main elements including goals, beliefs, attitudes, understanding and determination to take action. This is a characteristic of leadership (Leadership), especially leaders in MLM (Multi-level Marketing) business organizations that play a strategic role. In taking care of both personal goals and organizational goals to be effective The author presents the principles of Buddhist leadership psychology as a strategy for self-management. Manage people and manage work of MLM network business organizations to unlock anxiety in the era of fragility or BANI World.

Keywords: Vulnerability, Strategy, Buddhist Psychology, Leadership, MLM Network Business

บทนำ

ความเปราะบาง (Vulnerability) เป็นสถานการณ์ที่บุคคลไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้หลังจากเกิดเหตุการณ์ เนื่องจากไม่ได้เตรียมจัดการหรือไม่สามารถเตรียมการจัดการกับความเสี่ยงไว้อย่างเพียงพอ ดังนั้นทางรอดของการเผชิญกับความเปราะบางในปัจจุบัน คือ ความเข้มแข็งทางจิตใจด้วยการใช้สติและปัญญา ยอมรับ เข้าใจ แก้ไข

ปรับปรุงก้าวต่อไปด้วยจิตใจที่มั่นคงอย่างมีเป้าหมาย ซึ่งความสำเร็จ คือ ผลผลิตของการตัดสินใจลงมือทำ เกิดจากองค์ประกอบหลักได้แก่เป้าหมาย ความเชื่อ ทศนคติ ความเข้าใจและการตัดสินใจลงมือทำ ซึ่งเป็นคุณลักษณะของภาวะผู้นำ (Leadership) โดยเฉพาะผู้นำในองค์กรธุรกิจเครือข่าย (Multi-level Marketing) ที่มีบทบาทเชิงกลยุทธ์ ในการดูแลทั้งเป้าหมายส่วนตัวและเป้าหมายองค์กร ให้เกิดผลสัมฤทธิ์ของความสำเร็จ ความโดดเด่นของคุณลักษณะพุทธจิตวิทยาภาวะผู้นำ อยู่ที่การพัฒนาตัวเองในทุก ๆ ด้าน ทั้งกาย วาจา ใจ ด้วยหลักพุทธธรรมและหลักจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำ เพื่อเป็นผู้นำต้นแบบนำมาพัฒนาเครือข่ายองค์กรเป็นวิสัยทัศน์ของผู้นำในการสร้างองค์กรธุรกิจเครือข่าย MLM ในยุคแห่งการปรับตัวภายใต้กระแสยุค BANI World

BANI เป็นมากกว่า “สถานการณ์” (ผันผวน, ไม่แน่นอน, ซับซ้อน, คลุมเครือ) โดยเป็นการมองไปถึงผลกระทบ “ด้านอารมณ์ของคน” และคนคือผลรวมของเครือข่ายองค์กร ทั้งเครือข่ายผู้บริโภคและเครือข่ายผู้นำหรืออาจเป็นทั้งสองบริบทในคนเดียวกัน ดังนั้น ความกังวล ความหดหู่ ความสับสน คือ การอธิบายเพื่อให้ชัดเจนขึ้น เพื่อใช้เป็นการอบความคิดใหม่ในการจัดการด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านกลยุทธ์ หรือด้านการบริหารพัฒนาภาวะผู้นำในคน เมื่อรู้ว่าอะไรที่ประะบาง ก็ต้องทำให้เกิดความยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนได้เร็ว กระจายความเสี่ยงได้ ด้านเครือข่ายคนควรสร้างให้เกิดแนวคิด (mindset) แบบล้มแล้วลุกให้ไว ซึ่งอาจมีโอกาเสี่ยงในแต่ละด้านได้ทุกเมื่อ

ดังนั้น ช่วงใดที่ถูกเผชิญกับความรู้สึกวิตก (Anxious) ต้องใช้ความเข้าใจ การเอาใจใส่ (Empathy) และการมีสติ (Mindfulness) เข้ามาช่วย เมื่อเผชิญกับสถานการณ์ที่ควบคุมไม่ได้ ต้องนำบริบทมาวิเคราะห์ เพื่อให้ภารกิจกับจิตใจไปด้วยกันและเน้นที่การปรับตัวเมื่อเจอกับสิ่งที่เข้าใจได้ยาก (Incomprehensible) จึงต้องเพิ่มความโปร่งใส และใช้สติปัญญาเข้ามาช่วย ซึ่งเป็นแนวทางของการเผชิญกับความประะบางในยุคปัจจุบันการนำกลยุทธ์พุทธจิตวิทยาภาวะผู้นำมาช่วยปลดล็อก เพื่อคลายความวิตกกังวลสร้างความพร้อมและความเชื่อมั่นใหม่ในการอบความคิดใหม่ ให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงเป็นกลยุทธ์สำคัญในการบริหารองค์กรธุรกิจเครือข่าย MLM บูรณาการกับหลักพุทธจิตวิทยาตามหลักสังคหวัตถุ 4 หลักอิทธิบาท 4 และหลักโยนิโสมนสิการ โดยผู้เขียนนำเสนอเนื้อหาเพื่อสร้างทางเลือกและทางรอดดังนี้

ความหมายของ BANI World

นิยามใหม่ของการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของโลกที่อธิบายมากกว่าลักษณะสถานการณ์ที่โลกต้องเผชิญ แต่รวมถึงผลกระทบที่เกิดจากภาวะดังกล่าว ทั้งในมิติขององค์ประกอบด้วยดังนี้ (Jamais Cascio, 2020)

1. Brittle มีความเปราะบางของปัจจัยต่าง ๆ ทางธุรกิจ นอกจากเปลี่ยนแปลงได้เสมอแล้ว ยังสามารถล่มสลายได้อย่างรวดเร็วในเวลาเพียงข้ามคืน ไม่ว่าจะในรูปแบบธุรกิจที่ถูกดิสรัปต์ (Disruption) ได้โดยง่าย กลยุทธ์เดิมที่เคยใช้แผนธุรกิจหรือแม้แต่วิธีการทำงานในองค์กรแบบเดิมและความรู้สึกของบุคลากรในองค์กรส่งผลต่อความถดถอยของทีมโดยเฉพาะในองค์กรธุรกิจเครือข่าย ซึ่งบริหารโดยใช้กลยุทธ์ของผู้นำต้นแบบ 2.

2. Anxious สร้างความกังวล พนักงานเกิดความกังวลและความเครียดเนื่องจาก ธรรมชาติของการทำงานเปลี่ยนไปจากเดิม โดยตอบสนองต่อความรวดเร็วและไม่แน่นอนของสถานการณ์ ส่งต่อทักษะการเรียนรู้ในรูปแบบของเครื่องมือใหม่ ๆ

3. Nonlinear สับสนต่อการคาดเดาวิธีคิด เหตุผล และ ประสบการณ์เดิม ๆ ไม่สามารถใช้ทำนาย และการรังตีความสำเร็จได้อีกต่อไป ทำให้เกิดความผิดพลาด ความล่าช้า หรือ ไม่กล้าในการตัดสินใจส่งผลกระทบต่อตรงทั้งเป้าหมายส่วนตัวและเป้าหมายองค์กร

4. Incomprehensible ยากเกินเข้าใจ ข้อมูล ข่าวสาร ตลอดจนปัจจัยต่าง ๆ มีปริมาณมากและซับซ้อน ทั้งจริงและเท็จ ทำให้การวิเคราะห์ สังเคราะห์ หรือ สรุปเป็นไปได้ยาก

ดังนั้น ผู้นำในกลุ่มองค์กรจะต้องปรับตัว เพราะโลกทุกวันนี้ซับซ้อนและจัดการได้ยากกว่าโลกที่เคยมีประสบการณ์มา กลยุทธ์ วิธีการและความสำเร็จในแบบเดิมอาจใช้ไม่ได้ในยุคนี้ได้อีกต่อไป ความเปราะบางที่เกิดกับทุกสิ่ง อาจทำให้เกิดความกังวลในทิศทางขององค์กร วิธีการบริหารงานที่เคยสร้างผลลัพธ์ ความซับซ้อนของสถานการณ์บริบท และปัจจัยต่าง ๆ อาจทำให้คาดการณ์สิ่งต่าง ๆ ได้ยาก จนเกิดความสับสนในการวิเคราะห์ ความลังเล หรือ แม้แต่ความไม่กล้าตัดสินใจของผู้บริหาร ซึ่งจำเป็นต้องสร้างความสมดุลของสองด้าน คือ

1. ความสมดุลด้านทิศทางองค์กร ระหว่างการเติบโต (Growth) และ ความมีเสถียรภาพ (Stability) เพื่อให้องค์กรสามารถเติบโตได้อย่างยั่งยืนในระยะยาว

2. ความสมดุลด้านคน ระหว่างผลผลิต (Productivity) และคน (Engagement) เพื่อให้สามารถบริหารจัดการบุคลากรที่เป็นกำลังสำคัญขององค์กร โดยเฉพาะในธุรกิจเครือข่าย MLM

จากข้อมูลที่กำลังกล่าวมา BANI World เป็นเหตุของปัญหากระทบโดยตรงต่อความอ่อนแอด้านเศรษฐกิจครัวเรือนขยายวงกว้างไปสู่สังคมประเทศ ซึ่งถูกตอกย้ำซ้ำเติมจากสื่อข่าวสารที่รวดเร็วทุกช่องทาง ส่งผลต่อความอ่อนแอทางจิตใจของบุคคลที่ขาดการ

ชี้้นำให้ฝึกฝนปฏิบัติตน ซึ่งการสร้างความสำเร็จ ยอมรับ ปรับตัวอย่างมีสติปัญญาและพัฒนาคุณสมบัติภาวะผู้นำในตัวเองด้วยหลักพุทธจิตวิทยาภาวะผู้นำเพื่อการวิเคราะห์ประยุกต์ใช้ เป็นกลยุทธ์ในการปลดปล่อยความเปราะบางจากเหตุการณ์ยุค BANI World โดยสามารถขับเคลื่อนชีวิตและการทำงานอย่างมีทิศทาง มีความพอใจ มีความเชื่อมั่น สร้างแรงจูงใจ และใช้ศักยภาพแบบรายขีดจำกัดมีผลประโยชน์ทางรางวัลและรายได้ เพื่อตอบโจทย์ผลลัพธ์ของชีวิตตามทฤษฎีลำดับความต้องการพื้นฐานชีวิต 5 ชั้นของมาสโลว์ได้

ความเปราะบางในยุค BANI World

ความเปราะบางในยุค BANI World มีผลกระทบต่อวิถีการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยตรงจากบริบทที่ต้องเร่งรีบกังวลเรื่องโน้นลึงเลเรื่องนี้ความรู้สึกเหล่านี้ไม่ได้เกิดเพราะโลกหมุนเร็วขึ้น แต่เพราะทุกอย่างรอบตัวเปลี่ยนแปลงไปเร็วจนยากต่อปรับตัว โดยมีเทคโนโลยีและนวัตกรรมเป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้โลกเชื่อมโยงถึงกันง่ายขึ้น ทำให้ทุกอย่างสะดวกรวดเร็ว จนหลายคนรอไม่ได้ ซ้ำไม่เป็น แล้วยังมีการแพร่ระบาดของโรคโควิด - 19 เป็นตัวเร่งปฏิกิริยาให้เกิดกระแสโลกใหม่เร็วขึ้น ส่งผลกระทบทางเศรษฐกิจครัวเรือนในทุกกลุ่มอาชีพ ซึ่งเป็นห่วงโซ่กระทบต่อสังคมและการเมือง ดังนี้

1. ด้านเศรษฐกิจ ภายใต้อิทธิพลผลักดันของกระแสโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วหลายมิติพร้อมกันท่ามกลางการชะลอตัวกระแสเศรษฐกิจโลกในปี 2022 ส่งผลต่อการลดความมั่งคั่งครัวเรือนในประเทศ ในภาคธุรกิจหลายธุรกิจทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่ต้องชะลอตัวและปิดตัวลง เนื่องจากขาดสภาพคล่องและผลประกอบการไม่เพียงพอต่อการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เสี่ยงสูงขึ้น การจัดการยากขึ้น ขาดต้นทุนในการดำเนินการใหม่ เป็นผลกระทบที่ทับซ้อนหลายด้านเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นทั่วโลก โดยเฉพาะธุรกิจเครือข่ายซึ่งมีผลประกอบการจากการขยายเครือข่ายผู้บริโภคด้วยสินค้าอุปโภคบริโภคในชีวิตประจำวัน เพื่อมุ่งเน้นกำไรผู้บริโภคจากแผนการตลาด โดยผ่านการตรวจสอบความถูกต้องจากสมาคมขายตรงไทยหรือ TDSA (Thai Direct Selling Associations) ซึ่งเป็นยุคที่มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้บริหารและพฤติกรรมผู้บริโภคเปลี่ยนไป ผู้บริโภคใช้เทคโนโลยีมากขึ้น การซื้อขายทางออนไลน์เติบโตมากขึ้น การใช้จ่ายเงินมีเหตุผลมากขึ้น เน้นความสะดวกมากขึ้น เน้นพฤติกรรมที่เป็นส่วนตัวมากขึ้น ส่งผลกระทบต่อความเปราะบางทางอารมณ์ในตัวบุคคลเนื่องจากเป็นสถานการณ์ที่ไม่ได้ถูกวางแผนการจัดการความอ่อนแอทางด้านเศรษฐกิจไว้ล่วงหน้า

2. ด้านสังคม จากความเปราะบางทางเศรษฐกิจที่ถูกซ้ำเติม สำคัญต่าง ๆ นำมาสู่ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจที่รุนแรงขึ้น ทำให้ผู้ที่มีความเปราะบางอยู่แล้ว

ยิ่งบอบซ้ำ เช่น ธุรกิจไทยที่เป็นผู้รับจ้างผลิตและไม่ได้เป็นเจ้าของเทคโนโลยีโดยตรง ซึ่งนับวันเทคโนโลยีจะมีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ธุรกิจที่ต้องอาศัยแรงงานสูงวัย การเริ่มมีหนี้เสียเป็นวงกว้างในกลุ่มผู้ที่มีหนี้อยู่แล้ว นอกจากนี้ ยังมีความแตกต่างระหว่างรุ่น (generation gap) ซึ่งเกิดจากค่านิยมของคนรุ่นใหม่ที่แตกต่างกันจากคนรุ่นเก่า ซึ่งส่วนหนึ่งทำให้เกิดความขัดแย้งทางการเมืองที่ปรากฏในปัจจุบัน (เลิศ ชูสกุล, 2021) เหล่านี้จึงเป็นส่วนผสมที่นำไปสู่ความเปราะบางสำคัญอีกประการหนึ่งของประเทศ คือ ความเปราะบางทางสังคม โดยเฉพาะในมิติของความขัดแย้งและไม่สมานฉันท์ในสังคมไทย ทศนคติและค่านิยมของคนไทยเปลี่ยนแปลงจากความเป็นอนุรักษ์นิยมมาเป็นเสรีนิยมมากขึ้นโดยเฉลี่ยอีกด้วย

3. ด้านการเมือง จากมิติทศนคติและค่านิยมของคนไทยเปลี่ยนแปลงจากความเป็นอนุรักษ์นิยมมาเป็นเสรีนิยมมากขึ้น ส่งผลต่อความคิดต่างทางการเมืองมากขึ้น มีหลายกลุ่มความคิด เกิดความเห็นต่างทางการเมืองส่งต่อพฤติกรรมที่ขัดแย้งทางการเมืองนำไปสู่ความเปราะบาง ด้านพฤติกรรม อารมณ์และสังคม

4. ด้านการศึกษา ก็ส่งผลกระทบต่อเช่นกัน โดย นายอรรถพล สังขวาสี ปลัดกระทรวงศึกษาธิการได้กล่าวว่า “ปัจจุบันโลกได้เปลี่ยนผ่านเข้าสู่ยุค BANI World ที่รวมเอา VUCA World, Digital Disruption สังคมสูงวัยและโรคอุบัติภัยใหม่ ๆ เข้าด้วยกัน เป็นโลกที่เปราะบาง เต็มไปด้วยความกังวล เข้าใจได้ยากและไม่สามารถคาดการณ์ได้ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการศึกษาเป็นอย่างมาก แม้แต่การใช้ Big Data เข้ามาช่วยในการจัดการศึกษา ก็ยังเกิดภาวะ “ข้อมูลท่วม” เพราะแต่ละหน่วยงานที่ดูแลนโยบายการศึกษาด้านนั้น ๆ ทำข้อมูลไม่สอดคล้องกัน ไม่สามารถนำข้อมูลไปใช้ต่อได้ หรือใช้ได้น้อย”

ภาวะผู้นำกับความเปราะบางในธุรกิจเครือข่าย MLM

ภาวะผู้นำ (Leadership) เป็นคุณสมบัติของคุณลักษณะผู้นำที่มีบริบทในความรับผิดชอบหน้าที่และสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้ตามหลายวิธี ด้วยการกระตุ้นจากความรู้ ความคิด วิสัยทัศน์ แนวทาง จากบุคลิกภาพทั้งด้านร่างกายและจิตใจเป็นแรงจูงใจให้ผู้ตามมีผลลัพธ์ถึงจุดหมายซึ่งคุณลักษณะผู้นำที่มีภาวะผู้นำตัวเอง และสามารถสร้างแรงจูงใจให้กับบุคคลในองค์กรได้มีความจำเป็นและสำคัญในองค์กรธุรกิจเครือข่าย

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง คุณสมบัติอันพึงมีของผู้นำ ได้แก่ สติปัญญา ความดีงาม ความรู้ ความสามารถของบุคคลที่ชักนำให้

คนทั้งหลายมาประสานกันและพากันไปสู่จุดหมายที่ตั้งมาอย่างถูกต้องชอบธรรม ดังนั้น ในยุค BANI ซึ่งเป็นยุคแห่งความเปราะบางทางด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และ การเมือง เชื่อมโยงมาสู่ความเปราะบางในบุคคลด้านร่างกายและจิตใจ ความคิด มุมมอง อารมณ์ พฤติกรรม ขาดความตระหนักคุณค่าในตัวเอง ขาดความอดทน ขาดความมั่นใจ (วีไล ถาวรสุวรรณ, 2565)

ดังนั้น ภาวะผู้นำของผู้นำเครือข่ายบุคคลในองค์กรธุรกิจเครือข่าย MLM ต้องมีคุณสมบัติภาวะผู้นำต้นแบบที่สร้างความเชื่อมั่นศรัทธาในองค์กรธุรกิจเครือข่ายซึ่งดำเนินธุรกิจด้วยการนำแนวคิดเชิงกลยุทธ์พุทธจิตวิทยาภาวะผู้นำ ด้านการสร้างแรงจูงใจ ด้านวิสัยทัศน์ ด้านทักษะการเรียนรู้ ด้านการสื่อสาร เป็นกลยุทธ์ร่วมในการสร้างคุณลักษณะผู้นำเชิงกลยุทธ์ต้นแบบเพื่อบริหารบุคคลในองค์กรให้บริหารงานบรรลุเป้าหมาย เพื่อปลดปล่อยความเปราะบางของบุคคลในองค์กรในยุค BANI World

หลักพุทธจิตวิทยาภาวะผู้นำในองค์กรธุรกิจเครือข่าย

พุทธจิตวิทยาภาวะผู้นำ หมายถึง ผู้นำที่บูรณาการศาสตร์ด้านจิตวิทยากับหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้ามาใช้พัฒนาจิตใจให้หลุดพ้นจากเหตุแห่งทุกข์ทั้งปวงของชีวิตตามหลักความจริงอันประเสริฐ คือ อริยสัจ 4 (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2561)

หลักพุทธจิตวิทยา เป็นการศึกษาวิเคราะห์จิตที่สัมพันธ์กันกับทุกข์ (ปัญหา) รู้วิธีการปฏิบัติเพื่อเผชิญปัญหาโดยไม่ถูกบีบคั้นจากทุกข์ (ปัญหา) ไม่เกิดความท้อแท้ สิ้นหวัง ให้สู้และเผชิญกับทุกข์ (ปัญหา) อย่างมั่นคงตามหลักพุทธธรรม (พระครูสังฆรักษ์ทวี อกโย, 2563) เป็นการเรียนรู้ถึงจิตเพื่อปลดปล่อยทุกข์ด้วยหลักพุทธธรรมเป็นกระบวนการศึกษาทางจิตและพฤติกรรมที่เกิดขึ้นของมนุษย์ที่มีความสัมพันธ์กับทุกข์ เข้าใจปัญหา เข้าใจเป้าหมาย ปฏิบัติตนตามแนวทางพ้นทุกข์ที่เกิดขึ้น มีจิตใจมั่นคงเข้มแข็ง มีพลัง มีสติ ปัญญามีความพร้อมทั้งกาย วาจา ใจ เป็นผู้นำต้นแบบขององค์กรด้วยการสร้างตัวเอง สร้างทีมและทีมสร้างเครือข่ายองค์กรที่มีความเข้มแข็งภายใน เพื่อปลดปล่อยความเปราะบางภายนอก

ในบทความวิชาการนี้ขอนำเสนอหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารคนและบริหารงานของผู้นำในองค์กรธุรกิจเครือข่ายบูรณาการหลักพุทธจิตวิทยากับภาวะผู้นำองค์กรธุรกิจเครือข่าย ด้วยกลยุทธ์จากหลักสังคหวัตถุ 4 หลักอิทธิบาท 4 และหลักโยนิโสมนสิการ เป็นหลักธรรมที่ฝึกตน ฝึกคนให้ทำงานบรรลุเป้าหมายเป็นความเข้มแข็ง

ของผู้คนที่สร้างกลยุทธ์เพื่อเป็นแบบอย่างของความสำเร็จตามแผนธุรกิจได้รับผลประโยชน์ ทั้งรางวัล ทั้งรายได้และสมดุลชีวิตที่เป็นวิถีใหม่ เป็นวิถีแห่งความมั่นคงในการดำเนินชีวิตและดำเนินธุรกิจสร้างความเชื่อมั่นในเครือข่ายองค์กร เป็นการปลดปล่อยจากความเปราะบางภายนอก ให้บุคคลในองค์กรเกิดความมุ่งมั่นในระบบแผนงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์ของเป้าหมายตามหลักการของระบบการสร้างเครือข่ายองค์กร คือ ช่วยเหลือบุคคลในองค์กรให้ช่วยตัวเองได้ (Help people to help them Self) ซึ่งสอดคล้องกับกลยุทธ์ทางหลักพุทธจิตวิทยา

ดังนั้น การนำหลักพุทธจิตวิทยามาปลดปล่อย ด้วยการสืบค้นหาเหตุปัจจัย คิดเป็นไปตามเหตุและผล การฝึกตน ปฏิบัติตน ทั้งกาย วาจา ใจและเรียนรู้วิถีการดำเนินชีวิตที่มีความเปราะบางในยุค BANI World เกิดการพัฒนาด้านจิตใจ มีภูมิคุ้มกันด้านจิตใจ ไม่อ่อนไหว ลดความกังวล เรียนรู้การวางแผน มีความเข้มแข็งต่อการเปลี่ยนแปลง มีทัศนคติบวก ต่อคน ต่องาน ต่อสถานการณ์ มีวิสัยทัศน์ กล้าตัดสินใจ สามารถใช้ศักยภาพที่ไร้ขีดจำกัดของปัจเจกบุคคลขับเคลื่อนความสำเร็จ บรรลุเป้าหมาย ทั้งส่วนตัวและองค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในองค์กรธุรกิจเครือข่าย MLM ซึ่งบริหารองค์กรด้วยกลยุทธ์ของคุณลักษณะภาวะผู้นำเชื่อมโยงกับหลักพุทธจิตวิทยาสร้างความยั่งยืนในระบบต่อไป

พุทธจิตวิทยาภาวะผู้นำเพื่อปลดปล่อยความเปราะบาง

ในโลกยุค BANI World ผู้เขียนขอแนะนำเสนอหลักพุทธจิตวิทยาเพื่อเป็นแนวทางในการปลดปล่อยความเปราะบาง ดังนี้

หลักสังคหัตถุ 4 : เป็นการสร้างบุคคลในองค์กรให้มีภาวะความเป็นผู้นำทั้งกาย วาจา ใจ มีความเข้มแข็งทางด้านบุคลิกภายนอกและภายในมีความพร้อมด้วยทักษะการปฏิบัติต่อบุคคลในกรด้วยการช่วยเหลือแบ่งปัน (วิไล ถาวรสุวรรณ, 2565) ซึ่งในธุรกิจเครือข่าย กลยุทธ์ความสำเร็จเกิดจากการช่วยผู้อื่นให้สำเร็จก่อนจึงเกิดผลลัพธ์ความสำเร็จของตัวเอง เพื่อเป็นผู้นำต้นแบบและสร้างความเชื่อมั่นในองค์กร ดังนั้นหลักสังคหัตถุ 4 จึงเป็นหลักพุทธจิตวิทยาที่เป็นกลยุทธ์ปลดปล่อยความเปราะบางด้วยหลัก ทาน ปิยวาจา อตถจริยาและสมานัตตตา ซึ่งเป็นการทำงานแบบเชื่อมโยงและรักษาสายสัมพันธ์ความผูกพันของเครือข่ายองค์กรสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืน มั่นคงของเครือข่ายองค์กรในยุค BANI World ได้แก่

1. ทาน คือ การให้ ได้แก่ ความเป็นผู้นำที่แสดงถึงการให้แก่องค์กรและบุคลากรผู้ทำงานร่วมกัน โดยการให้ใจ คือ มีน้ำใจและการให้ทรัพยากรที่จะช่วยให้การทำงานเคลื่อนไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึง การดูแลบุคลากรที่ทำงานร่วมกันให้ได้รับสิทธิและประโยชน์อย่างเต็มที่ เหมาะสมและเป็นธรรม

2. ปิยวาจา คือ การใช้คำพูดที่เอื้อต่อการทำงานร่วมกัน ได้แก่ ความเป็นผู้นำที่แสดงวุฒิภาวะด้านการพูด ได้แก่ การพูดคำจริง การใช้วาจาสุภาพ การใช้ถ้อยคำที่มีประโยชน์ ไม่กระทบกระทั่งผู้อื่น รู้จักกล่าวขอโทษ กล่าวขอบคุณ พุดกระดุนและพูดให้กำลังใจในการทำงาน

3. อุตถจริยา คือ การประพฤติตนเป็นประโยชน์ทั้งแก่ตนเอง ผู้อื่นและองค์กร ได้แก่ ความเป็นผู้นำที่แสดงวุฒิภาวะด้านการรู้จักการเสียสละไม่เห็นแก่ตัว ร่วมทุ่มเทในการทำหน้าที่อย่างเต็มความสามารถเพื่อให้งานดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึง ร่วมแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยปัญญา

4. สมานัตตตา คือ การวางตัวให้เหมาะสมตามวุฒิเสมอดันเสมอปลาย ได้แก่ ความเป็นผู้นำที่แสดงวุฒิภาวะด้านการรู้จักวางตนให้เหมาะสมกับฐานะ มีจิตใจมั่นคงไม่หวั่นไหวเปลี่ยนแปลงง่าย ดำรงตนไว้ไม่ให้ตกไปในความชั่ว ปฏิบัติตนกับเพื่อนร่วมงานหรือบุคคลอื่นอย่างเสมอภาค ไม่ยกตนข่มท่าน มีน้ำใจ รวมถึง การร่วมทุกข์ร่วมสุขในทุกสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในองค์กร

หลักอิทธิบาท 4 : หลักธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมาย เป็นหลักธรรมที่ไม่เคยล้าสมัย หรือหลักธรรมอันเป็นหลักแห่งความสำเร็จ หรือทางแห่งความสำเร็จ 4 ประการ (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต), 2561) เป็นหลักการจำเป็นและสำคัญต่อการสร้างความสำเร็จของภาวะผู้นำต้นแบบและถ่ายทอดเป็นวัฒนธรรมองค์กรเพื่อใช้ในระบบการบริหารงานของบุคคลในองค์กรธุรกิจเครือข่ายด้วยวิธีการให้ความรู้ ความเข้าใจ ให้ทักษะประสบการณ์อย่างมีฉันทะ คือ มีความรักในงานที่ทำ และเชื่อมั่นในผลลัพธ์ของความสำเร็จ (วิไล ถาวรสุวรรณ, อ้างแล้ว) ซึ่งหมายถึงความสำเร็จในธุรกิจ คือ ความสำเร็จในชีวิตมีวิสัยทัศน์ต่องาน ต่อชีวิตเห็นฝั่งฝัน เกิดแรงจูงใจต่อการเรียนรู้และมีวิริยะ จิตตะและวิมังสาเชื่อมโยงกันในระบบการดำเนินงานเพื่อผลลัพธ์แห่งความสำเร็จที่มั่นคงและยั่งยืน ทั้งในการดำเนินชีวิตและการดำเนินธุรกิจอย่างเป็นระบบเพื่อเป็นกลยุทธ์ปลดล็อคความเปราะบางด้านความเชื่อมั่นในตัวเองและความเชื่อมั่นในผลสำเร็จตามแผนทางธุรกิจ ได้แก่

1. ฉันทะ คือ ความพอใจในสิ่งที่ทำ รักในงานทำและทำในงานที่รัก เป็นการสร้างความเชื่อมั่น ศรัทธาของคุณสมบัติภาวะผู้นำในองค์กรธุรกิจเครือข่าย รักในงานอาชีพ การเอาใจใส่ในงานที่รับผิดชอบ รักตัวเอง รักองค์กร รักความสำเร็จ ปรารถนาให้

บุคคลในองค์กรประสบผลสำเร็จเป็นความเข้มแข็งของผู้นำองค์กรเพื่อยืนหยัดและยืนยงในสิ่งที่เลือกและสิ่งที่ทำอย่างถูกต้อง

2. วิริยะ คือ ความเพียร ขยัน มุ่งมั่น อดทน พยายาม เป็นหลักสำคัญของภาวะผู้นำเพื่อการบรรลุเป้าหมายตามแผนการดำเนินธุรกิจให้ได้รับผลประโยชน์ เป็นแบบอย่างความสำเร็จในองค์กร แม้มีปัญหาและอุปสรรคใด ๆ ยังมีความอดทน ไม่ท้อถอยมีความแข็งแกร่งด้านจิตใจและมีความมั่นคงในผลลัพธ์

3. จิตตะ คือ จิตตั้งมั่น เป็นคุณสมบัติภาวะผู้นำของบุคคลในองค์กรที่มีจิตตั้งมั่นรับรู้ในสิ่งที่ทำและทำสิ่งนั้นด้วยความคิดอย่างมีสติ มุ่งมั่นต่อการบรรลุเป้าหมายทุก ๆ ความพยายามอาจจะไม่สำเร็จ แต่ทุก ๆ ความสำเร็จเกิดจากความพยายามให้บรรลุแผนดำเนินงานด้วยการทำซ้ำ ๆ จนเกิดความชำนาญและประสบความสำเร็จ ซึ่งถือเป็นหลักสำคัญ โดยเฉพาะระบบการทำงานเป็นทีมที่มีแผนงานชัดเจน จะช่วยแก้ปัญหาความเปราะบางของบุคคลในองค์กรได้เป็นอย่างดี

4. วิมังสา คือ หลักของผู้นำเพื่อใช้ประเมินผลระบบการดำเนินงานของตนเองและบุคคลในองค์กร เพื่อปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาผลสัมฤทธิ์โดยใช้หลักวิมังสา ประเมินผลงานการพัฒนาความก้าวหน้าของบุคคลและงานอย่างต่อเนื่อง ทั้งรายวัน รายสัปดาห์ รายเดือนและรายปี เพื่อแก้ไขปรับปรุงจุดด้อยและรักษาจุดเด่นกำหนดทิศทางของแผนดำเนินงานของระบบองค์กรให้ก้าวหน้าขึ้นภายใต้สถานการณ์ ทั้งที่เหมือนกันและต่างกันด้วยสายสัมพันธ์อันดีมีความเป็นกัลยาณมิตรแก่กัน

หลักโยนิโสมนสิการ : หลักธรรมหลักคตินำแสงแห่งปัญญา โยนิโสมนสิการ หมายถึง การใช้ความคิดที่ถูกวิธี ถูกต้อง ถูกทาง คิดในแนวทางที่ไม่ประมาทกระทำในใจโดยแยบคาย มองสิ่งต่าง ๆ ด้วยความคิดพิจารณาสืบค้นถึงต้นสายปลายเหตุ สืบสาวหาเหตุผล เป็นความสัมพันธ์แห่งเหตุปัจจัยแห่งดุลยภาพชีวิต ดุลยภาพองค์กรรวม (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), 2557) โดยมี 10 วิธี คือ 1) วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย 2) วิธีคิดแบบแยกแยะส่วนประกอบ 3) วิธีคิดแบบสามัญลักษณะ 4) วิธีคิดแบบอริยสัจ คิดเพื่อการแก้ปัญหาด้วยปัญญา 5) วิธีคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์ หาเหตุเห็นผล 6) วิธีคิดแบบเห็นคุณ เห็นโทษ เห็นทางออก 7) วิธีคิดแบบคุณค่าแท้ คุณค่าเทียม 8) วิธีคิดแบบปลูกเร้าคุณธรรม 9) วิธีคิดแบบเป็นอยู่ในขณะปัจจุบัน 10) วิธีคิดแบบวิภาษวาท หรือคิดแบบแยกแยะเทียบเคียงประเด็น

บทสรุป

การปลดล๊อคความเปราะบางในยุค BANI World ตามหลักพุทธจิตวิทยา ภาวะผู้นำในองค์กรธุรกิจเครือข่าย MLM ซึ่งเป็นเครือข่ายบุคคลประกอบด้วยเครือข่าย

ผู้บริโภครและเครือข่ายผู้นำหรืออาจเป็นทั้งสองคุณสมบัติในบุคคลเดียวกัน ซึ่งการเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงของยุคต่าง ๆ จากอดีตจนถึงปัจจุบันล้วนต้องปรับตัวเป็นกลยุทธ์สำคัญโดยไม่ยึดติดกับประสบการณ์เดิม ๆ และสถานการณ์ใด ๆ จัดเป็นเรื่องของทักษะการเรียนรู้สิ่งใหม่เป็นเครื่องมือการดำเนินชีวิต การขับเคลื่อนภารกิจกับจิตใจด้วยพุทธจิตวิทยาภาวะผู้นำจะมีความเข้มแข็งทางจิตใจ เกิดความยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนได้เร็ว การสร้างแนวคิด (mindset) แบบล้มแล้วลุกให้ไว ช่วงใดที่เผชิญกับความรูสึกวิตก (Anxious) ต้องใช้ความเข้าใจ การเอาใจใส่ (Empathy) และการมีสติ (Mindfulness) เข้ามาช่วยเพื่อวิเคราะห์และบูรณาการให้ภารกิจกับจิตใจไปด้วยกัน เพื่อใช้เป็นกรอบความคิดใหม่ในการจัดการ กลยุทธ์การสร้างเครือข่ายองค์กร กลยุทธ์การบริหารพัฒนาภาวะผู้นำเพื่อบริหารตน บริหารคน และบริหารงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมาย โดยนำหลักสังคหวัตถุ 4 ประกอบด้วย ทาน ปิยวาจา อุตถจริยา สมานัตตตา หลักอิทธิบาท 4 ประกอบด้วย ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา และหลักโยนิโสมนสิการ เป็นหลักธรรมหลักวิธีคิดนำแสงแห่งปัญญา การใช้ความคิดที่ถูกต้อง ถูกต้อง ถูกทาง รู้แจ้งแทงตลอด มองสิ่งต่าง ๆ ด้วยความคิดพิจารณาสืบค้นถึงต้นสายปลายเหตุ มาบูรณาการกับหลักการสร้างแรงจูงใจของลำดับความต้องการพื้นฐานชีวิตของมาสโลว์ (Maslow's need) เพื่อพัฒนาคุณลักษณะพุทธจิตวิทยาภาวะผู้นำ ทั้งด้าน กาย วาจา ใจ เป็นผู้นำต้นแบบในองค์กรธุรกิจเครือข่าย MLM ซึ่งล้วนเปิดโอกาสให้ทุกคนได้ใช้ศักยภาพแบบไร้ขีดจำกัด สร้างความสำเร็จด้วยการถ่ายทอดการเป็นผู้นำต้นแบบ บริหารองค์กร ตามหลักจริยธรรมและกฎจรรยาบรรณทางธุรกิจ เป็นแนวทางในการปลดล็อกในยุคนของความเปราะบางด้วยพุทธจิตวิทยาภาวะผู้นำในธุรกิจเครือข่าย MLM ได้อย่างลงตัวสอดคล้องกับยุคสมัยด้วยหลักการสำคัญโดยสรุป ดังนี้

1. สร้างความเข้มแข็งทางจิตใจด้วยการฝึกใช้สติและปัญญาในตัวเอง ยอมรับเข้าใจ แก้ไขปรับปรุงและพัฒนาก้าวต่อไปด้วยจิตใจที่มั่นคงอย่างมีเป้าหมาย ซึ่งการนำหลักพุทธจิตวิทยามาส่งเสริมภาวะผู้นำในตัวเองด้วยการปฏิบัติ ทั้งกาย วาจา ใจ ให้เข้าใจ ยอมรับธรรมชาติของการเปลี่ยนแปลงและสามารถดำเนินชีวิต ธุรกิจ การงาน บรรลุผลสัมฤทธิ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารองค์กรธุรกิจเครือข่าย MLM ด้วยการถ่ายทอดคุณสมบัติความเป็นผู้นำต้นแบบมีความสำคัญต่อความสำเร็จที่มีคุณภาพทั้งอิสรภาพ ครอบครั้ว ความหวังและรางวัล มีความมั่นคงในชีวิต

2. เป็นผู้นำต้นแบบขององค์กรด้วยการสร้างตัวเองด้านสติปัญญา (Intelligence) ด้านบุคลิกภาพ (Personality) และด้านความสามารถ (Abilities) ในการดำเนินชีวิตและการ

ดำเนินธุรกิจอย่างเป็นระบบด้วยหลักพุทธจิตวิทยาภาวะผู้นำและสร้างทีมองค์กรโดยการให้คำปรึกษาการสร้างตัวเองเป็นผู้นำต้นแบบ ถ่ายทอดการสร้างทีมด้วยการสร้างตัวเองเป็นผู้นำต้นแบบของเครือข่ายองค์กร

3. ใช้หลักการเรียนรู้ ความสามารถในการไม่ยึดติดกับความรู้เดิม (Unlearn) การเรียนรู้สิ่งใหม่ (Learn) และการเรียนสิ่งที่เคยรู้ด้วยมุมมองใหม่ (Relearn) กลายมาเป็น “3 ปัจจัยสำคัญ” ของความสำเร็จในหน้าที่การงานระยะยาว ซึ่งพุทธจิตวิทยาภาวะผู้นำเป็นสิ่งใหม่สำหรับผู้ที่ยังไม่ได้เรียนรู้และปฏิบัติด้วยตัวเอง

ภาพที่ 1 ปลดล๊อคความเปราะบางด้วยหลักพุทธจิตวิทยาภาวะผู้นำ
ในธุรกิจเครือข่าย MLM

รายการอ้างอิง

- ฉัตรชัย ตวงรัตนพันธ์. (2022). จาก VUCA world สู่ BANI world. สืบค้น 4 ตุลาคม 2566, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/blogs/business/business/1033959>
- ไทยโพสต์. (2566). ปลัดศร.ชี้โลกเข้าสู่ยุค BANI World รวมความปั่นป่วนไว้ทั้งหมด กระทบการศึกษาโดยตรง มอบนโยบายรับมือ อุดเรียนรู้ถดถอย. สืบค้น 4 ตุลาคม 2566, จาก <https://www.thaipost.net/education-news/255668/>
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2557). พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- ภานุวิงโส และ มิน ของ ซิน. (2549). *เกินกว่าพรอยด์จะจินตนาการ*. กรุงเทพฯ: เคล็ดไทย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. เล่มที่ 15. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- “_____”. *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. เล่มที่ 25. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร. (2555). *จิตวิทยาสังคม*. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- สถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย อึ๊งภากรณ์. (2564). *โครงสร้างเศรษฐกิจสังคมไทย: ความปร่าบางท่ามกลางความเปลี่ยนแปลง*. สืบค้น 4 ตุลาคม 2566, จาก <https://www.pier.or.th/abridged/2021/16>
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2561). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แพรวแอนดิโฮม จำกัด.
- สุรเชษฐ์ เชื้อศรี. (2022). *สารจากนายกสมาคมการชายตรงไทย*. สืบค้น 4 ตุลาคม 2566, จาก <http://www.tdsa.org>
- เลิศ ชูสกุล. (2021). *สงครามเย็น(ใน)ระหว่าง โบว์ขาว*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.
- วิไล ถาวรสุวรรณ. (2565). *คุณลักษณะผู้นำเชิงกลยุทธ์ตามแนวพุทธจิตวิทยาในองค์กรธุรกิจเครือข่าย* (วิทยานิพนธ์นิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระนครศรีอยุธยา.
- Jamais Cascio. (2020). *โลกยุคบาณี (BANI World)*. สืบค้น 4 ตุลาคม 2566, จาก <https://www.iok2u.com/article/innovation/bani-world>
- Maslow. A.H. (1970). *Motivation and personality*. Ed. New York: Harper 8 Row.
- Ralph Stogdill. (1950). *Leadership Membership and Organization*. Psychological Bulletin.